

Araştırma Makalesi / Research Article

ÇOCUK İSTİSMARI TEMALI PUL TASARIM ÖRNEKLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Serkan AYCİL^{1*}
Gökçin ÇUBUKCU²

Öz

Bu makale, uluslararası belgeler üzerinden çocuk istismarının dünya genelindeki durumunu vurgulamakta istismar olgusunun fiziksel, duygusal ve psikolojik etkilerine odaklanarak tasarımın etkili rolünü pul tasarımlarıyla açıklamaktadır. Amaç, çocuk istismarını odağına alarak pul tasarım örnekleri üzerinden bir bakış açısı geliştirip toplumun ilgisini çekmek ve bilgilendirmede bulunmaktır. Yöntem, nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda literatür taraması yapılarak makalenin yazılı verileri oluşturulmuştur. Ardından temaya uygun posta pulları eklenmek suretiyle makalenin içeriği görsel anlatım üzerinden zenginleştirilmiştir. Bulgular, 1927-2019 yılları arasında Hindistan, San Marino, İsviçre, ABD ve Birleşmiş Milletlerin yaptırmış olduğu toplamda 11 adet pul tasarımından oluşmaktadır. Bu tasarımlar, çocukların yaşadığı zorlukları ve çocuk haklarına sahip çıkma çabalarını yansıtmakta olup çocuk istismarıyla mücadelede sadece devletlerin değil, uluslararası organizasyonların da sorumluluk taşıdığına işaret ederek birlikte hareket edilmesi gerektiği çağrısında bulunmaktadır. Sonuç olarak makalede yer verilen görsel ve metinsel unsurlar çocuk istismarı ve ihmalinin vahametini yansıtarak topluma önemli mesajlar iletmektedir. Bu bağlamda hem tasarımın hem de filatelinin önemi vurgulanmakta ve etkili bir araç olarak kullanılabilceği anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, İstismar, İhmal, Pul, Tasarım

JEL Kodları: M30, Y91, Z10

AN EVALUATION ON CHILD ABUSE THEMED STAMP DESIGN EXAMPLES

Abstract

This article highlights the worldwide situation of child abuse through international documents and explains the effective role of design through stamp designs by focusing on its physical, emotional and psychological effects. The aim is to develop a perspective through stamp design examples by focusing on child abuse, to attract the attention of the society and to inform. The descriptive analysis technique, one of the qualitative research methods, was used. In this context, the written data of the article were created by conducting a literature review. Then, the content of the article was enriched through visual expression by adding postage stamps suitable for the theme. The findings consist of a total of 11 stamp designs commissioned by India, San Marino, Switzerland, the USA and the United Nations between 1927-2019. These designs reflect the difficulties experienced by children and their efforts to claim their rights, pointing out that not only states but also international organizations have a responsibility in the fight against child abuse and calling for joint action. As a result, the visual and textual elements in the article convey important messages to the society by reflecting the gravity of child abuse and neglect. In this context, it emphasizes the importance of both design and philately and provides an understanding that it can be used as an effective tool.

Keywords: Child, Abuse, Neglect, Stamp, Design

JEL Codes: M30, Y91, Z10

¹ Bağımsız Araştırmacı, İstanbul PTT Başmüdürlüğü, ORCID: 0000-0002-3540-5548

* **Sorumlu Yazar** (Corresponding Author): sserkan.aycil@gmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Bölümü, ORCID: 0000-0003-1113-3610

Başvuru Tarihi (Received): 06.11.2023 **Kabul Tarihi** (Accepted): 14.05.2024

Giriş

Çocuk hakları konusunda iki önemli belge mevcuttur. Bu belgelerden ilki, çocuk haklarına ilişkin ilk uluslararası bildirme olan 1924 tarihli Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi'dir. Diğer belge ise Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Kurulunca kabul edilen 20 Kasım 1959 tarihli Çocuk Hakları Bildirisi'ne dayanan 54 maddelik sözleşmedir. Bu sözleşme Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nca 20 Kasım 1989 tarih ve 44/25 sayılı karar gereği kabul edilmiştir. Sözleşme, çocuk haklarını korumayı amaç edinerek onay ve katılıma açmış ve bunun sonucunda uluslararası bir belge niteliği kazanmıştır. 2 Eylül 1990'da yürürlüğe giren ve 193 ülkenin taraf olduğu sözleşmenin birinci maddesinde “*Bu Sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır*” hükmü yer almaktadır (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu [UNICEF], 2004, s. 5). Bütün bu iyileştirmelere rağmen dünya genelindeki çocukların hâlâ tecavüz, işçi olarak çalıştırılma ve erken yaşta evlendirilme gibi istemsiz birtakım davranışlara maruz kaldığı ve istismar edildiği ayrıca bilinmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü çocuk istismarını; çocukların ve ergenlerin sağlığını ve refahını olumsuz yönde etkileyen önemli bir sorun olarak görmektedir. Bu bağlamda çocukların haklarını ihlal ederek, optimum sağlığını etkileyen durumlar ile gelişim veya hayatta kalma reflekslerini tehlikeye atan herhangi bir eylem ya da eylemsizlik durumu çocuk istismarı olarak tanımlanmaktadır (Dünya Sağlık Örgütü [WHO], 1999, s. 5-14). Çocukluk ve ergenlik dönemlerinde maruz kalınan istismar vakalarının uzun dönemde çocuklar üzerinde derin izler bırakarak ruhsal durumlarını olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir (Demirbağ, 2019, s. 248). Yaşadıkları travmanın etkisinde kalarak hayatlarını psikolojik bozukluklar ile idame ettirmeye çalışan çocukların, genellikle benlik saygılarını yitirerek bireysel başarısızlıklar yaşadıkları ve toplumsal hayatın bir parçası olmakta zorlandıkları görülmektedir. Çocuklar, bu hassaslıkları nedeniyle her zaman sanatın ilgi odağında olmuştur. Bu nedenle çocuk istismarı konusunda farkındalık oluşturmaya yönelik fotoğraf galerisi, sosyal sorumluluk kampanyaları, resim yarışması, illüstrasyon, enstalasyon ve filatelik sergisi gibi ulusal ve uluslararası nitelikte birçok çalışma yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir.

Nisan 2018'de reklam ajansı Brand Bazooka tarafından MySchool markası ve NSFW (not safe for work) uyarısıyla 'Çocuk İstismarı' başlıklı bir kampanya yayımlanmıştır. Hindistan'da yayımlanan bu basılı medya kampanyasında, İllüstratör, Rajnish Kumar Singh'in bakış açısıyla oluşturulmuş üç farklı tasarıma yer verilmiştir. Her üç tasarımda Metin Yazarı, Sabu Paul'un belirlediği “Çocuğunuzun yetişkinlerle etkileşime girmesine izin verirken dikkatli olun.” sloganına yer verilmiştir (“MySchool child abuse”, 2022).

Mehreen Hashmi, Pakistan, Karaçi'den bağımsız bir küratör olup aynı zamanda Pakistan'ın önde gelen sanat eleştirmenleri tarafından hakkında eleştiriler yayımlanmış ve birçok ünlü organizasyonun küratörlüğünü üstlenmiş ödüllü bir sanatçıdır. Bu sanatçı aynı zamanda bağımlılık ve istismar gibi zorluklar yaşayan çocukların sanat eğitimlerini teşvik etmek amacıyla oluşturulmuş 'Paywasta Reh Shajar Se' projesinin kurucusudur. Yaşamının bir döneminde cinsel, fiziksel ve duygusal istismara uğrayan sanatçı “İstismar, bir çocuk için olduğu kadar yetişkinler için de duygusal olarak ölümcül olabilir. Çoğu durumda, derin izler bırakır ve kişi yaşamı boyunca acı çeker. Danışmanlık veya travma sonrası bozukluklarını sözsüz iletişime dönüştürmek gibi olanaklar vardır.” diye belirterek çocuklara resim vasıtasıyla yardım etmeye çalışmaktadır (“Kabutar Pigeon”, t.y.).

Parrish Majestic, Nisan 2022'de Çocuk İstismarını Önleme Ayı'na özel olarak çocuk istismarı ile mücadele etmek ve farkındalık oluşturmak için kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olan Samaritan House ve Fashion for Awareness ile ortak hareket ederek Norfolk'ta 'Çiçek Vermek' isimli duvar resmini çizmiştir. Sanatçının vizyonu; çocuk istismarı, terk edilme ve ihmalden arınmış bir toplum modeli oluşturmaktır (Smith, 2022).

2009'da Save the Children Avustralya tarafından, genellikle göz ardı edilen ancak çocukların neredeyse her gün karşılaştığı çocuk istismarı, çocuk askerler, kölelik ve ihmal gibi daha birçok sorun

karşısında farkındalığı artırmak için açık hava reklam kampanyaları düzenlenmiştir. Aynı zamanda bu süreçte ulusal bir sergiye de ev sahipliği yapılmıştır. M&C Saatchi, Melbourne ajansından Yönetmenliğini Steve Crawford ve ekibinin yaptığı kampanya çalışmalarında her gün gerçekleşen ama kimsenin farkında olmadığı konulara değinmiştir. Save the Children Avustralya'nın CEO'su Suzanne Dvorak ise "İdeal bir dünyada, bir zamanlar köleliğe, çatışmaya ve insan ticaretine zorlanan çocuklar, ailelerin ve okulların desteğiyle zenginleştirici hayatlar yaşıyor olacaklardı" biçiminde bir açıklamada bulunmuştur (Macleod, 2009).

Bu bağlamda pul uygulamasından önceki tarihlerde postaya verilen gönderiler alıcılara teslim edilmek üzere adreslerine götürülmekteydi. Buna göre alıcı önce posta için belirlenen ücreti ödemekte sonra tarafına gelen gönderiyi teslim almaktaydı. Ancak ilgili adreslere sevk edilen gönderilerin önemli bir kısmı adres yetersizliği ya da alıcı isteği üzerine iade edilmekteydi. Bu durum hem hizmet akışını bozmakta hem de ücret kaçaklarına neden olmaktadır. Bu nedenle posta hizmetlerinde oluşan bu tür aksaklıkları ortadan kaldırmak için ücretin peşin olarak tahsil edilmesini sağlayan pul uygulaması başlatılmıştır. Buna göre 1 penny ve 2 penny değerinde olan ilk pullar ilk kez 1840'ta İngiltere'de ortaya çıkmıştır. Önyüzünde Kraliçe Victoria'nın resmi bulunan bu yapışkanlı küçük kâğıtlar sonraki süreçte tahsilat belgesi olmanın ötesine geçerek tanıtım, propaganda ve iletişim aracı olarak kullanılmıştır (Bezaz Güven, 2006, s. 291-292; Gasımova ve Ahmadov, 2013, s. 8; Yardley, 2015, s. 8).

Bu makale, uluslararası metinler aracılığıyla çocuk haklarının küresel çapta taşıdığı kritik önemi ele alarak çocuk istismarının fiziksel, duygusal ve psikolojik boyutları üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu bağlamda özellikle pul tasarımları gibi somut örneklerle çocuk istismarı ile mücadelede nasıl bir rol üstlenilebileceği incelenmektedir. Makalenin bir diğer amacı ise toplumsal farkındalığı ve hassasiyeti bu hayati konu etrafında birleştirmektir.

1. Yöntem

Nitel araştırma yöntemlerinden betimleyici analiz yöntemi üzerinden ilerletilen bu makalede yazılı ve görsel kaynaklara yer verilmiştir. Öncelikle literatür taraması yapılarak yazılı veriler oluşturulmuştur. Sonrasında, çocuk istismarı ve ihmali temalı posta pulları eklenerek makalenin içeriği zenginleştirilmiş ve görsel anlatım yönünden ilerlemesi sağlanmıştır.

1.1. Çalışmanın Amacı

Çocuk istismarını odağına alan ve pul tasarım örnekleri üzerinden bir bakış açısı geliştirmeyi hedefleyen bu makale, çocuk istismarı konusuna toplumun ilgisini çekme, bilgilendirmede bulunma ve farklı bir perspektiften içerik oluşturarak öneriler sunma amacını taşımaktadır. Filatelik ürünler ekseninde şekillenen bu makalenin literatüre katkı sunacak önemli yaklaşımlar içerdiği düşünülmektedir.

1.2. Verilerin Toplanması

Veri toplama araçlarından biri olan doküman analizi yöntemi ile toplanan veriler görsel inceleme ve yorumlama tekniği üzerinden ilerletilmiştir. Doküman analizi; elektronik ortamda yayın yapan dergiler, online kitaplar, bilimsel raporlar, basılı yayınlar ve web sayfalarında yer alan diğer yazılar üzerinden oluşturulmuştur. Tarama sonucunda farklı türde birçok çalışmaya ulaşılsa da *Çocuk İstismarı Temalı Pul Tasarım Örnekleri Üzerine Bir Değerlendirme* başlıklı herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

1.3. Araştırma Verileri ve Verilerin Analizi

Bu makalenin görsel verileri 1927-2019 yılları arasında 4 farklı ülke ile 1 küresel kuruluş tarafından tedavüle çıkarılan toplam 11 adet pul tasarımından oluşmaktadır. Makaledeki tarih aralığı ve kullanılan pul sayısı ise araştırmanın yapıldığı tarih itibarıyla internet ortamında yapılan taramalar sonrasında ulaşılan sonuçlar üzerinden oluşturularak Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: *İnternet Taramasında Ulaşılan Pul Tasarımları*

Pul Sırası	Pulun Menşei	Başlığı	Emisyon Yılı
1	Hindistan	Fiziksel İstismar	2019
2	Birleşmiş Milletler	Çocuğa Karşı Şiddete Son	2015
3	Birleşmiş Milletler	Çocuğa Karşı Şiddete Son	2015
4	San Marino	Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet	2014
5	San Marino	Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet	2014
6	İsviçre	Yetim	1927
7	ABD	Engelli Çocuklara Yardım Edilebilir	1974
8	Birleşmiş Milletler	Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet	2015
9	ABD	Uyuşturucu Suistimalini Önlemek	1971
10	ABD	Çocuk İşçiliği Reformu	1998
11	Hindistan	Çocuk İşçiliğini Durdurun	2006

Kaynak: Görseller için atıf verilen kaynaklardaki içerikler üzerinden derlenerek oluşturulmuştur.

2. Bulgular

Literatür, taramasında farklı anlamlar içeren şiddet ve istismar kavramlarının sürekli bir arada kullanıldığı görülmüştür. İnternet ortamında yapılan taramalar sonucunda ulaşılan pul tasarımlarının konu başlıklarında ise şiddet ibaresini taşıyan kullanımlara yer verildiği fark edilmiştir. Dolayısıyla istismar kavramı ekseninde oluşturulan bu makalenin bazı kısımlarında şiddet kavramına da atıfta bulunulmuştur.

2.1. Çocuk İstismarının Bilimsel Gelişimi

Paris Tıp Akademisi'nde uzun yıllar görev yapan ve mesleki hayatı boyunca karşılaştığı vakaları istatistiki veriler hâline dönüştüren Adli Tıp Profesörü Ambroise Tardieu, ilk kez 1860'ta çocukların cinsel ve fiziksel istismara uğradıklarına yönelik birtakım nitelemelerde bulunmuştur. Profesör Ambroise Tardieu'nun yaptığı bu değerlendirme, bulunduğu dönem içerisinde gereken ilgiyi görmemiştir. Paris'te gördüğü şiddet ve dayak nedeniyle hayatını kaybeden 32 çocuğun otopsi bulgularını derleyen Tardieu'un yeni çalışması ise dayığa maruz kalan çocuklara yönelik gerçekleştirilen ilk tıbbi araştırma olarak kabul görmüştür. Bu bağlamda çocuk istismarının ne olduğunu anlamaya yönelik gerçekleştirilen bilimsel bir tanımlama ise ancak 20. yüzyılda yapılmıştır (Dokgöz ve Saka, 2017, s. 15).

1962'de Amerikan Pediatri Akademisi'nin organize ettiği uluslararası bir sempozyuma katılan ve ilk kez *Hırpalanmış Çocuk Sendromu* deyimini kullanan C. Henry Kempe, çocuklarda sıklıkla görülen ve açıklanamayan kırık ve yaralanmalara dikkat çekerek bu tür vakaların; hekim, psikolog, psikiyatrist, hemşire ve eğitimciler tarafından da dikkatle izlenmesi gerektiği yönünde önerilerde bulunmuştur. Farklı ülkelerden gelerek sempozyuma katılan izleyiciler, ülkelerine döndüklerinde çocuklarda görülen yaralanma ve kırık vakalarını yakından izlemeye başlamıştır. Sonraki süreçte yapılan araştırmalarda, sadece yaralanma ve kırık şikâyetiyle hastaneye başvuranların değil aynı zamanda kalıcı sakatlık ve ölümle sonuçlanan birçok vakanın da aslında hırpalanmış çocuk sendromu ile alakalı olduğu sonucuna varılmıştır (Dokgöz ve Saka, 2017, s. 15; Kempe, Silverman, Steele, Droegemueller ve Silver, 1985, s. 144-153).

2.2. Çocuk İstismarı

Şiddet olgusu içerisinde gizli kalan ve ileriki dönemlerde çok değişik etkiler göstererek farklı formlarla ortaya çıkma ihtimali bulunan şiddet türü çocuğa yönelik şiddettir (Demirbağ, 2019, s. 243-244). Bireyin akıl ve ruh sağlığına doğrudan etki eden bu şiddet türü hem çocuğun gelişimini engelleyici hem de çocuğu istismara sevk edici birtakım faktörler içermektedir (Polat, 2017, s. 19). Küresel verilerden yapılan çıkarıma göre sadece 2019 yılı içerisinde 2-17 yaş aralığındaki yaklaşık 1 milyar çocuğun fiziksel, cinsel veya duygusal şiddete maruz kaldığı tahmin edilmektedir (Dünya

Sağlık Örgütü [WHO], 2020, s. 8). Buna göre çocukların beden ve ruh sağlığına zarar veren ve aynı zamanda sosyal gelişimlerini olumsuz yönde etkileyen istismar türleri 4 başlık altında toplanmıştır (Dünya Sağlık Örgütü [WHO], 2006, s. 10; Polat, 2017, s. 17).

2.2.1. Fiziksel istismar

Kaza hâlleri dışında meydana gelen bir olay sonucunda çocuğun zarar görmesi ve bedensel bütünlüğünün zedelenmesidir. Kasıtlı bir eyleme dayanan ve belirlenme yöntemleri oldukça anlaşılır olan fiziksel istismar, toplumda en yaygın rastlanan istismar tipidir. Aletli veya aletsiz gerçekleştirilen ya da çocukta doku hasarına neden olma ihtimali bulunan her türlü fiziki eylem fiziksel istismar kapsamında değerlendirilmektedir (Dokgöz ve Saka, 2017, s. 21; Dünya Sağlık Örgütü [WHO], 2006, s. 10).

Çocukta her daim görünür izler bırakmayan bu istismar tipi genel olarak; vurma, sallama, ısırma, fırlatma, boğmaya çalışma, zehirleme, yakma ve fiziksel olarak kısıtlama eylemlerini içermektedir (Child Welfare Information Gateway, 2019, s. 3). Ayrıca küresel veriler her 4 çocuktan 3'ünün veya 2-4 yaş aralığındaki yaklaşık 300 milyon çocuğun düzenli olarak fiziksel şiddete maruz kaldığını göstermektedir (Dünya Sağlık Örgütü [WHO], 2020, s. 8).

Şekil 1: Fiziksel İstismar Mağduru

Kaynak: <https://www.unicef.org/india/stories/charter-demands-children>, Erişim tarihi: 16.01.2021

UNICEF Hindistan Hükümeti ile birlikte 2019 yılında Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 30. yılını kutlayan bir pul tasarımı yarışması düzenlemiştir. Pul yarışmasına Hindistan'dan 14.578 çocuk katılmıştır (UNICEF India, 2019). UNICEF Hindistan Temsilci Yardımcısı Foroogh Foyouzat, "Hintli çocuklar ilham verici ve güzel pul tasarımlarıyla Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye hayat verdiler" biçiminde bir açıklama yapmıştır ("Children's Day: UNICEF", 2019). Yarışmayı kazanan 15, 12 ve 17 yaşlarındaki ilk üç tasarımın sahipleri ise UNICEF Hindistan resmi Twitter hesabından paylaşmıştır.

Şekil 1'de, yarışmaya katılan çocuklardan birinin tasarımına yer verilmiştir. Pulda siyah beyaz ve kırmızı renk kullanımına sahip illüstratif bir tasarım yer almaktadır. Marjlara kadar uygulanan baskının sağ tarafında 1/3'lük alanı kaplayan beyaz bir leke bulunmaktadır. Bu lekenin üzerindeki haç işaretinden bir sağlık çalışanının üniforması olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca bu üniformanın alt tarafına sıçramış kan lekesi de görülebilmektedir. Pulun 2/3'lük kısmına ise bir bebek yerleştirilmiştir. Bebeğin gerek yüz ifadesi gerekse vücut hareketlerinden şok içerisinde olduğu ve korktuğu anlaşılmaktadır. Üniformaya sıçrayan kan lekesi bebeğin kıyafetinde de bulunmaktadır. Buradan yola çıkarak görseldeki bebeğin bir savaş ortamında bulunduğu, bu ortamda doku hasarına uğrayarak zarar gördüğü ve nihayetinde fiziksel istismar hâlinde kurtarılarak tedavi altına alındığı yorumu yapılabilmektedir. Son olarak pulun sağ üst köşesinde Hintçe bir ibare hemen altında ülke adı ve onun da altında değer ibaresi olduğu düşünölen rakamlara kırmızı renk tonuyla yer verilmiştir.

2.2.2. Cinsel istismar

Psikososyal gelişimini henüz tam anlamıyla tamamlayamamış bir çocuğun kendisinden en az 4 yaş büyük biri tarafından cinsel etkinliğe davet edilmesi veya uyarım için kullanılmasıdır. Saptanması en zor olan bu istismar tipinde failer, mağdurdan daha büyük yetişkinler olabileceği gibi kendi akranları da olabilmektedir (Dokgöz ve Saka, 2017, s. 21; Dünya Sağlık Örgütü [WHO], 2006, s. 10; Koç, 2007, s. 169). Çocukluk döneminde yaşanan travmanın etkileri genellikle ileriki dönemlerde psikolojik rahatsızlıklar biçiminde ortaya çıkmaktadır. Yaşanan istismarın hangi sıklıkta tekrar ettiği çoğunlukla bilinmemektedir. Bu durum travmanın saklı tutulmasına neden olmaktadır. Yapılan araştırmalar çocukluk döneminde yaşanan istismarın %50'sinin hiçbir biçimde fiziksel temas içermediğini ancak zedeleyici etkilerinin yıllar sonra ortaya çıktığını göstermektedir (Kılıç, 2021, s. 53). Ayrıca küresel veriler 20 yaş altı yaklaşık 120 milyon kadının cinsel istismara uğradığını göstermektedir (Dünya Sağlık Örgütü [WHO], 2020, s. 14).

Şekil 2: Çocuğa Karşı Şiddete Son, Birleşmiş Milletler, 50x35 mm

Kaynak: <https://www.hipstamp.com/listing/1116-17-end-violence-against-children-mnh/40138582>, Erişim tarihi: 16.01.2021

Şekil 2’de, 20 Ağustos 2015 yılında Birleşmiş Milletler Posta İdaresi’nin (UNPA) New York, Cenevre ve Viyana’daki ofisleri tarafından emisyonu yapılan altılı serideki pullardan birine yer verilmiştir. Baskı sayısı 310.000 olan pullardan her biri farklı bir temayı göstermektedir. Bunlar sırasıyla, “cinsel şiddet, çocuk yaşta evlilik, çocuk ticareti, silahlı şiddet, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve çocuk işçiliği” temalarını içermektedir (Birleşmiş Milletler [UN], t.y.). Pul tasarımı New York’ta yaşayan Chris Sharp isimli bir illüstratör tarafından yapılmıştır (McCarty, 2015). İllüstratif şekilde tasarlanmış olan bu pulda yatay bir kompozisyona yer verilmiş ve marjlara kadar baskı uygulanmıştır. Kompozisyonda arka plan renginde beyazdan sarıya doğru giden renk kullanımı tercih edilmiştir. Ön planda ise oldukça büyük ve vahşi bir kurdun ondan kaçmaya çalışan küçük bir kız çocuğunu yakaladığı görülmektedir. Kız çocuğunun elindeki oyuncak ve kurdun çocuğun eteğinin ucundan yakalamış olması herşeyin bir anda geliştiğini ve çocuğun haberinin olmadığı algısını oluşturmaktadır. Pulun üst sol kısmında büyük harflerle Birleşmiş Milletler yazısı, sol yan tarafında; “çocuğa karşı şiddete son” sloganının İngilizce metni, sağ altında çocuğa karşı cinsel şiddet temasının İngilizce metni, sağında pulun değer ibaresi ve son olarak bu ibarenin hemen üzerinde emisyon yılı yer almaktadır.

Temalardaki farklılık verilmek istenen mesajı değiştirmeden sunmaktadır. Buna göre Çocuğa Karşı Şiddete Son mesajı gayet açık ve net olup pulun sol tarafına konumlandırılmıştır. “END” yazısının kırmızı renkte ve diğer yazılara göre daha büyük puntoda oluşu ise kararlılığı göstermektedir. Ayrıca 5 Eylül 2015 yılında Birleşmiş Milletler bu pulların duyurusunu resmi Twitter hesabından “Çocuğa yönelik şiddet konusunda farkındalığın artırılmasına yardımcı olmak için çıkarılan yeni BM pulları” (UN Official Twitter Account, 2015) biçiminde duyurmuştur. Ayrıca, söz konusu pulları incelemek isteyenler için unstamp.org internet sitesinin bağlantısı paylaşılmıştır. Ancak, günümüzde bu siteye erişildiğinde çocuklara yönelik şiddete dair farkındalık oluşturmak amacıyla hazırlanan pulların

görüntülenemiyor oluşu bir eksiklik teşkil etmektedir. Buna rağmen, bu pullar Twitter hesabı üzerinden hâlâ incelenebilir durumdadır.

2.2.3. Duygusal istismar

Çocuğun sosyal, duygusal veya entellektüel gelişimini olumsuz yönde etkileyen her türlü eylem ya da eylemsizlik durumudur. Duygusal istismarın taraflarından biri yetişkin bireyler iken diğer taraf onların kontrolü altında bulunan çocuklardır. Çocuklarda psikolojik hasarlara sebebiyet veren; aşırı koruma, baskı, aşağılama, kısıtlama, korkutma, dışlama, hakaret etme, reddetme, tehdit, yıldırma, suçlama, küçük düşürme, suça yöneltme, yoksun bırakma, sürekli eleştirme ve aile içi şiddete tanık etme gibi fiziksel güç içermeyen davranışlar duygusal istismar kapsamında değerlendirilmektedir (Koç, 2007, s. 169; Queensland Government, 2018). Ayrıca ilgi, sevgi ve destekten yoksun büyüyen çocuklarda daha sık görülen bu istismar tipinin, bedensel hasardan çok sonraki süreçte iyileşmeyen kalıcı psikolojik hasarlara sebebiyet verdiği bilinmektedir (Dokgöz ve Saka, 2017, s. 22; Dünya Sağlık Örgütü [WHO], 2006, s. 7; Kuruca, Özer, Kaplan ve Tüysüz, 2019, s. 18). Fiziksel ve cinsel istismardan sonra gelen duygusal istismar olgusu oldukça geniş kapsamlıdır (Kuruca vd., 2019, s. 19-20). Bu nedenle duygusal istismar 2 şekilde kategorize edilmektedir:

2.2.2.1. Aktif Duygusal İstismar

Çocuğa zarar vermek üzere tasarlanmış her türlü kasıtlı davranışlar (tehdit, korkutma, suça yönlendirme vb.) bu kapsamda değerlendirilmektedir (Kuruca vd., 2019, s. 20).

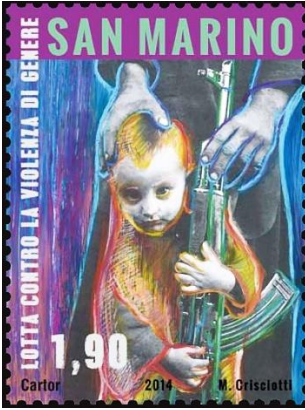
Şekil 3: Çocuğa Karşı Şiddete Son, Birleşmiş Milletler, 50x35 mm

Kaynak: <https://www.hipstamp.com/listing/1116-17-end-violence-against-children-mnh/40138582>, Erişim tarihi: 16.01.2021

Şekil 3'te, Şekil 2'de de yer alan ve 2015 yılında Birleşmiş Milletler Posta İdaresi (UNPA) tarafından emisyonu yapılan altılı serideki pullardan bir diğerine yer verilmiştir. Bu pul da yine illüstratif şekilde tasarlanmış ve yatay bir kompozisyonda sunulmuştur. Marjlara kadar baskı uygulanan bu kompozisyonda griden beyaza doğru giden bir renk kullanımı tercih edilmiştir. Ön planda oldukça büyük bir elin küçük bir erkek çocuğunu götürdüğü görülmektedir. Boynunda asılı olan AK-47 (Kalaşnikov Saldırı Tüfeği) çocuktan oldukça büyük olsa da diğer elindeki oyuncak ayı ve bakış yönü nereye götürüldüğünden habersiz olduğunu ve aklının ailesinde ya da birlikte oynadığı arkadaşlarında olduğunu göstermektedir. Çocuğa karşı şiddete son başlığıyla yayımlanan bu tasarımda karanlık bir elin çocuğu suç işlemeye yönlendirdiği açık bir biçimde görülmektedir. Buna göre çocuk asker (silahlı şiddet) yaşının da ne kadar küçüldüğü gözler önüne serilmektedir. Çocuğu götüren bu kaba ve suça teşvik ettiği düşünülen tüylü büyük elin insan betimlemesiyle değil de hayvana benzeyen bir tasvirle illüstre edilmiş olması bunu yapanın ancak acımasız ve insan dışı bir varlık olduğu fikrini akıllara getirmektedir. Pulun sağ üst kısmına büyük harflerle Birleşmiş Milletler yazısı, soluna çocuğa karşı şiddete son sloganının İngilizce metni, altına silahlı şiddetin azaltılması temasının İngilizce metni, sağına pulun değer ibaresi ve son olarak bu ibarenin hemen üzerine emisyon yılı konumlandırılmıştır.

Şekil 4: Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetle Mücadele, San Marino, 40x30 mm

Kaynak: <https://www.ufn.sm/en/cod-601-2014.html>, Erişim tarihi: 16.01.2021

Şekil 4'te, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele başlığıyla 2014 yılında San Marino'da yayınlanan dördü serideki pullardan birine yer verilmiştir. Ofset baskı tekniği ile basılan ve baskı sayısı 70.000 olan pullar Mariangela Crisciotti tarafından tasarlanmıştır (Divisione Filatelica Numismatica San Marino, t.y.). Dantellere kadar baskı uygulanan bu tasarımda ülke adı mor şeritle özel olarak ayrılmış bir alana yazılmıştır. Sol bölüme, İtalyanca "toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele" anlamına gelen ibare yerleştirilmişken metnin sağ tarafına değeri temsil eden 1,90 ifadesi konumlandırılmıştır. Pulun orta alt kısmına emisyon tarihi, sağ alt köşeye ise tasarımcısının adı yerleştirilmiştir. Pulda fotoğraf üzerine renklerle müdahalede bulunulmuştur. Bu renkler mavi, turuncu, mor, kahverengi, kırmızı, sarı ve yeşildir. Figüre verilen silahın figürün boyundan büyük olması ve silahı taşımakta zorlanması ise yaşanan vahşeti yansıtmaktadır. Ayrıca kendisinden daha büyük yaşta olduğu belli olan kişinin bir eliyle figürün kafasını diğer eliyle de silahı tutması, çocuğun bu duruma ne kadar zorlandığının en net göstergesidir. Böylece çok küçük yaşlardaki çocukların yetişkinler tarafından baskı ve yer yer şiddetle bir gerilla olarak büyütüldükleri çıkarımında bulunulabilmektedir.

2.2.2.2. Pasif Duygusal İstismar

Çocuğu duygusal açıdan değersizleştirerek yoksunluğa sevk eden (görmezden gelme, ilgisizlik, umursamazlık vb.) davranışlardır (Koç, 2007, s. 169).

Şekil 5: Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetle Mücadele, San Marino, 30x40 mm

Kaynak: <https://www.ufn.sm/en/cod-601-2014.html>, Erişim tarihi: 16.01.2021

Şekil 5'te 2014'te San Marino'da yayınlanan dördü serideki pullardan bir diğerine yer verilmiştir. Pulun üst bölümünde, İtalyanca "toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele" anlamına gelen ibare soldan sağa doğru okunmakta ve mor şeridin üzerine binmektedir. Sol bölümde, ülke adı mor şeritle özel olarak ayrılmış bir alana yazılmıştır. Alt sol bölümde ise Cartor yazısı görülmektedir. Pulun orta alt kısmında emisyon tarihi (2014), sağ alt köşede tasarımcısının adı ve onun hemen üzerinde pulun değerini temsil eden 0,05 ifadesi yer almaktadır. Buradaki pula da serideki diğer pullarda olduğu gibi

renkle müdahalede bulunulmuştur. Bu renkler mavi, turkuaz, sarı, kırmızı, yeşil ve mordur. Kullanılan fotoğraf ve pulun teması arasında bağlantı kurmak zordur. Bu şekilde yüzünü kapatmış bir çocuk, bu hareketi oyun maksadıyla da yapmış olabilir. Dolayısıyla sosyal mesaj içeren bu tarz çalışmalarda kullanılan tasarım elemanlarının açık ve net olması gerektiği, başka herhangi bir farklı düşünceye yer verilmemesinin gerekliliği ve önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır.

2.3. İhmal

Çocuğun temel gereksinimlerinin (barınma, beslenme, kişisel temizlik, gözetim, giyim, duygusal ihtiyaçlar, eğitim, sağlık vb.) ebeveyn, bakıcı veya devlet tarafından karşılanmamasıdır. Fiziksel istismara göre daha yaygın olan bu istismar tipi, ciddi yaralanma veya ölüm hadiselerine yol açmadığı için bir yönüyle saklı kalmıştır. Bu nedenle çocuk ihmalinin; bilinçli ve kasti bir biçimde geliştiği durumlarda aktif, umursamazlık, olanaksızlık veya bilgisizlik biçiminde geliştiği durumlarda ise pasif ihmalden söz edilmektedir (Dokgöz ve Saka, 2017, s. 23; Koç, 2007, s. 169). Ayrıca yoksulluk faktörünün ihmal olayında gösterge olarak değerlendirilmesi yanlış bir çıkarım olabilir. Çünkü eldeki veriler sosyo-ekonomik durumu çok iyi olan aile bireylerinin de ihmale maruz kaldığına işaret etmektedir (Dünya Sağlık Örgütü [WHO], 2006, s. 10). Çocuk ihmali konusu genel olarak aşağıdaki kategorileri içermektedir.

2.3.1. Fiziksel İhmal

Çocuğun barınma, giyim ve gıda gibi temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumudur. Fiziksel ihmal vakalarında temizlikten kaynaklı pişik, kirli ve uygunsuz kıyafet kullanımı dolaysız belirtiler olarak kabul edilirken organik nedeni olmayan davranış bozukluğu ve büyüme geriliği gibi dolaylı belirtiler somut gösterge olarak kabul edilmektedir (Child Welfare Information Gateway, 2019, s. 2; Dokgöz ve Saka, 2017, s. 23).

Şekil 6: Yetim. 24x21 mm

Kaynak: <https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/switzerland-circa-1927-postage-stamp-printed-2042867744>, Erişim tarihi: 16.01.2021

Şekil 6'da, 1927 yılında emisyon edilen dördü serideki pullardan birisi görülmektedir. Aslında bu pul serisi Nobel Barış Ödülü sahibi "Johann Heinrich Pestalozzi'nin 100. Ölüm Yılı Dönümü anısına 1 Aralık 1927'de basılmıştır ("Swiss stamps pro juventute", 2022). Pulun tasarımcısı Ernst Georg Rüegg'dir. İsviçre'de basılan pullar çeşitlilik göstermekte olup bu çeşitliliğin içerisinde Pro Juventude serisi önemli bir yere sahiptir. Çünkü Pro Juventute 1912'de İsviçre'de kurulmuş ve sadece çocuklarla gençleri değil aynı zamanda onları aileleriyle bir araya getirerek destekleyen bir vakıf olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca İsviçre'de her yıl 300.000'den fazla çocuk ve genç ile yaklaşık 140.000 ebeveyn bundan yararlanmaktadır ("Wer wir sind", 2022).

İsviçre pullarının üzerinde genellikle Swiss ya da Switzerland yerine Helvetia ibaresi görülmektedir. Helvetia, "aslında eski zamanlarda ülkeye verilen isimlendirme olup İsviçre'nin Latin dilindeki gerçek adıdır. 1848'de eski Helvetik Cumhuriyeti'nin kantonları tek bir ülke olmak için birleştiğinde,

yeni ülkeye "Confederatio Helvetica" adı verilmiştir ("Swiss stamps what does", 2022). Pul dantelden marja kadar baskısız olarak tasarlanmış sonrasında kırmızı menekşe ve sarı renk olmak üzere iki renkte basılmıştır. Gravür tekniği kullanılarak oluşturulmuş olan pulun üstüne basıldığı ülkenin adı, soluna değer ibaresi, altına ise vakfın adı ve basım yılı yerleştirilmiştir. Buna göre yetim kalan çocuğun içine kapanarak tek başına otlak alandaki taşın üzerine oturduğu ve bu durumun yüz ifadesine yansıdığı görülmektedir.

2.3.2. Tıbbi İhmal

Çocuğun ilaç, hidrasyon, fiziksel ya da ruhsal tedavi gibi temel tıbbi bakımlarının sağlanamamasıdır (Child Welfare Information Gateway, 2019, s. 3).

Şekil 7: *Engelli Çocuklara Yardım Edilebilir*

Kaynak: https://postalmuseum.si.edu/object/npm_1980.2493.5999, Erişim tarihi: 16.01.2021

Çocuklar eşit şartlarda dünyaya gelmeyebilirler. Bu nedenle çocuklar arasında bakım, ilgi, eğitim ve diğer ihtiyaçların karşılanmasında farklılıklar oluşması kaçınılmazdır. Genellikle bu tür farklılıklardan en çok etkilenen engelli çocuklar olmaktadır. The National Association for Retarded Citizens (NARC), her yaştan zihinsel engelli bireyin refahını teşvik etmek ve zihinsel geriliği önlemek amacıyla 1950'de kurulmuş ve gelişimsel engellilerle ilgili mevzuatın geçişinde önemli bir rol oynamıştır ("Spreading awareness", 2016). Oluşan ihtiyaçlara karşı farkındalık oluşturmak adına ABD'de bir pul bastırılmıştır.

Şekil 7'de 12 Ekim 1974'te Amerika Birleşik Devletler Postası, Texas Eyaletinin Arlington şehrinde, gravür baskı tekniğini kullanarak koyu kahverengi ve kızıl kahverenginde 150.000.000 adet pul bastırılmıştır ("U.S. #1549-1974", 2022). Marjlar bırakıldıktan sonra pulun üst tarafına öncelikle basıldığı ülkenin adı, hemen altına da değer ifadesi yerleştirilmiştir. Pulun merkezinde yetişkin birinin elini tutan küçük bir kız çocuğu görülmektedir. Pulun alt kısmına ise "engelli çocuklara yardım edilebilir" anlamına gelen İngilizce ibareye yer verilmiştir. Betimlemede çocuğun boş bakışları odak noktasına oturtulmuşken yetişkinin elini tutuş şekli ve ondan destek alışması da yine ilgiye ve desteğe muhtaç olduğunun göstergesi olarak tasvir edilmiştir.

2.3.3. Eğitsel İhmal

Çocuğun zorunlu ve özel eğitim gerektiren ihtiyaçlarının karşılanamaması veya bu hususta dikkatsiz davranılmasıdır. Ayrıca çocuğu okula kaydettirmeme ve çocuğun okuldan kaçmasına müsaade etme eylemleri de bu kapsamda değerlendirilmektedir (Child Welfare Information Gateway, 2019, s. 3; US Dept of Health and Human Services, 1992, s. 2).

Şekil 8: *Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet, Birleşmiş Milletler, 50x35 mm*

Kaynak: <https://www.linns.com/news/us-stamps-postal-history/fairy-tale-wolf-used-to-illustrate-a-serious-subject-on-new-u-n-.html>, Erişim tarihi: 16.01.2021

Şekil 8’de, Birleşmiş Milletler Posta İdaresi’nin (UNPA) emisyonunu yaptığı altılı seride yer alan pullardan biri görülmektedir. Yatay kompozisyona göre tasarlanmış olan bu pulda marjlara kadar baskı uygulanmıştır. Arka planda soldan sağa doğru olacak biçimde yeşilden beyaza doğru degrade işlemi uygulanmıştır. Çocuğa karşı şiddete son başlığıyla yayımlanan bu tasarımda bir kurt figürünün, elbisesinden kız olduğu anlaşılan bir çocuğun gözlerini kapattığı ve elindeki kitabı alarak eğitim almasını engellediği görülmektedir. Buna göre kurdun bu hareketi planlı bir şekilde yaptığı ve çocuğun hiçbir şeyden haberinin olmadığı sonucuna varılabilmektedir. Buradaki kurt betimlemesinin toplumun kötü yönünü ya da toplumdaki kötü bireyleri yansıttığı, çocuk figürünün ise saflığı ve gelişime açıklığı temsil ettiği sonucu çıkmaktadır. Tasarımın üst kısmında Birleşmiş Milletler yazısı, solunda “çocuklara yönelik şiddete son” sloganı, altında “toplumsal cinsiyete dayalı şiddet” temasının Almanca ifadesi, sağında pulun değer ibaresi hemen üzerinde ise emisyon yılı yer almaktadır.

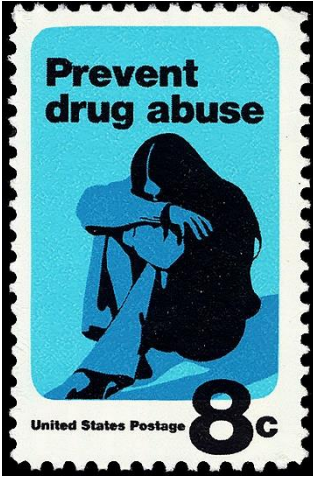
2.3.4. Duygusal İhmal

Ebeveyn ve bakıcı kontrolünde büyüyen çocukların ilgi, sevgi ve ait olma gibi duygusal davranışları hissedememesi ve psikolojik desteğin tam olarak sağlanamaması durumudur. Ayrıca çocuğun alkol veya diğer uyuşturucu maddeleri kullanmasına müsaade edilmesi de duygusal ihmal kapsamında değerlendirilmektedir (Child Welfare Information Gateway, 2019, s. 3; Karaca, t.y, s. 3). Çocuklarda görülen istismar ve ihmal vakasına ilişkin temel belirtiler şöyle sıralanmaktadır:

- Vücutta oluşan yara, çıkık, kırık, kesik ve morluklar.
- Cinsel bölgelerde görülen morluk ve kanamalar.
- Çevreye karşı fark edilir düzeyde ilgisizlik.
- Kaygılı tavırlar, ürkeklik ve saldırganlık hâli.
- Bir yaş grubunda olanlarda görülen kafa travması ve kırık vakaları.
- Agresif kişilik, abartılı duygusal davranışlar.
- İletişim kuramama ve sosyal ilişkiler geliştirememe.
- Yaşlıtlarına göre cinsel konularda daha fazla bilgiye sahip olma (İnsan Hakları Derneği [İHD], 2008).

Günümüzde sosyo-ekonomik durum ile çalışma koşulları ya da boşanmalardaki artışa bağlı olarak aile bütünlüğünün bozulduğu bu nedenle çocuk istismarı ve ihmal vakalarının toplumda yaygın olarak görülen bir olguya dönüştüğü düşünülmektedir. Bu bağlamda Devlet organları, Sivil Toplum Kuruluşları, basın ve sosyal medya mecraları tarafından yapılan paylaşımlar ihmal ve istismara dair bu düşünceleri doğrular niteliktedir.

Şekil 9: Uyuşturucu Suistimalini Önlemek, ABD, 21,3x36,5 mm

Kaynak: https://postalmuseum.si.edu/object/npm_1980.2493.5845, Erişim tarihi: 16.01.2021

Şekil 9'da 4 Ekim 1971'de ABD'nin Teksas Eyaleti'nin Dallas şehrinde 139.080.000 baskı sayısı ile emisyona çıkarılan bir pula yer verilmiştir. Pul fotogravür tekniğiyle basılmış olup baskıda mavi, koyu mavi ve siyah renk tonları kullanılmıştır. Andreotti Gravure tarafından basılan pulu Miggs Burroughs tasarlamıştır. Linn's Stamp News'ten Hotchner bu baskı makinasının kullanıldığı alanlarla ilgili olarak şu bilgileri vermiştir:

“Yeni Andreotti baskı makinesinin kabul testi Aralık 1970'te yapıldı ve üzerine basılan ilk çok renkli hatıra pulu 8 Mayıs 1971'de yayınlanan 8¢ Missouri Statehood (Scott 1426) idi. Bunu, 1 Temmuz 1971'de (1396) yayınlanan 8¢ ABD Posta Servisi amblemi pulu ve 4 Ekim 1971'de (1438) yayınlanan 8¢ Uyuşturucu Suistimalini Önleme pulu izledi” (Hotchner, 2020).

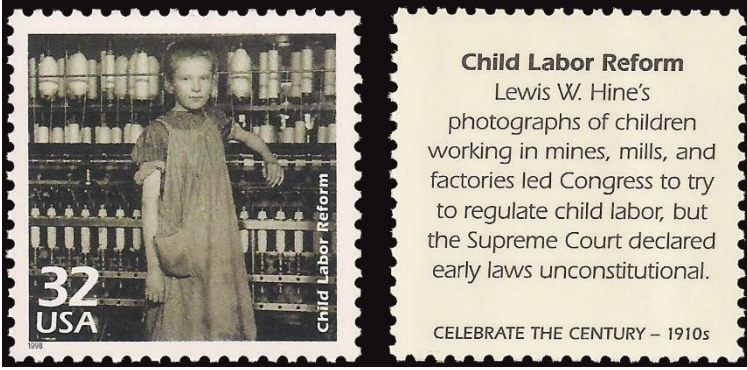
Hazırlanan bu pul ile uyuşturucu kullanımı ve bu yolla yapılan suistimallere dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda ABD, dünyada yasadışı uyuşturucu kullanımına dikkat çekmek için posta pulu basan ilk ülke olmuştur (Tierney, 1993, s. 97). 1971 yılında yapılan törende Posta Müdürü şu sözleri ifade etmiştir: “Amerikan halkı, uyuşturucuya maruz kalanları ayağa kaldırmak ve başkalarının sefaletinden çıkar sağlayanları devirmek için her adımı atmalıdır” (“U.S. #1438”, 2022). O dönemde başkanlık koltuğunda oturan Nixon ise uyuşturucunun Amerikalıların üzerindeki olumsuz etkilerini vurgulamak adına: “Genç ve yaşlı yüz binlerce Amerikalı, her türlü uyuşturucuyu uygunsuz şekilde kullanmak suretiyle sağlıklarını tehlikeye atıyor. Bu Amerikalıların 100.000'den fazlası, yaşamları nedeniyle tamamen verimsiz bir yaşam sürüyor.” biçiminde bir açıklamada bulunmuştur (Uhrbook, t.y.).

Pul tasarımı incelendiğinde, ilk bakışta marjlara kadar baskı olmadığı gözlemlenmekte fakat pulun altına bakıldığında Birleşik Devletler Postası ibaresi ile pulun değer ibaresinin neredeyse pulun danteline kadar indirildiği fark edilmektedir. Mavi renk arka plan olarak kullanılmışken koyu mavi renk gravürdeki figürün aydınlık alanlarının belirtilmesinde ve gölge oluşumunda siyah renk ise figürün karanlıkta kalan kısımlarının açığa çıkarılmasında kullanılmıştır. Pulun üst kısmına “uyuşturucu suistimalini önlemek” anlamındaki İngilizce ibare kalın ve serifsiz yazı tipi ile yazılmış, orta alana arka plandan dışarıya taşacak biçimde bir figür konumlandırılmıştır. Bu figürün bir kadın mı yoksa bir erkek mi olduğu belirsiz olmakla birlikte duruş biçiminden bir korku, endişe, yalnızlık ya da yoksunluk hâli yaşadığı anlaşılmaktadır. Belki de Başkan Nixon'un da belirttiği üzere bu tasarımda bir yaşamın ne kadar verimsiz sürdürüldüğü vurgusu yapılmıştır.

3. Ekonomik İstismar ve Çocuğun Sömürülmesi

Literatürde birçok kaynakta Dünya Sağlık Örgütü WHO tarafından belirlenen 4 istismar türüne ek olarak, ekonomik istismar başlığının da çocuk istismarı kapsamında değerlendirildiği görülmektedir. Buna göre, çocuğun gelişimini engelleyen ve haklarını ihlal eden çalışma alanında yardım amaçlı, ücretsiz ve düşük ücretli işgücü olarak çalışması ya da çalıştırılması ekonomik istismar olarak değerlendirilmektedir (Kuruca, vd., 2019, s. 6-29). Ekonomik istismar, günümüzde az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yaygın bir sorun olarak varlık göstermektedir. Özellikle mevzuat yetersizliğinden kaynaklı denetim zafiyeti yaşayan ve aynı zamanda mülteci göçü, yoksulluk ve işsizlik olgularıyla meşgul olan toplumlarda bu tür istismar örnekleri yaygın biçimde görülmektedir.

Şekil 10: Yüzyılı Kutlayın- 1910'lar: Çocuk İşçiliği Reformu

Kaynak: <https://www.ebay.com/itm/232886088412>, Erişim tarihi: 16.01.2021

Şekil 10'da 3 Şubat 1998'de ABD'de emisyonuna çıkarılan ve litografi tekniğiyle Ashton-Potter şirketi tarafından 12.533.000 adet olarak basılan bir pul görülmektedir ("U.S. #31830-1998", 2022). 1910'lu yıllarda "Virginia, Delaplane'den Howard Paine tarafından tasarlanan pullar, insanlar, olaylar, sanat, eğlence, yaşam tarzları, spor, bilim ve teknoloji kategorilerinde" basılmıştır. Çocuk işçiliği reformunu gösteren bu pul ise insanlar ve olaylar kategorisinde yer almıştır (32c Child Labor, 1998). Pulun sol alt köşesinde, marj kısmında basım yılına dair ibare yer alırken hemen üzerinde büyük puntıyla basıldığı ülkenin adı, onun da üzerinde kalın ve daha büyük puntıyla değer ibaresi yer almaktadır. Sağ tarafta ise "çocuk işçiliği reformu" anlamına gelen İngilizce ifadeye yer verilmiştir. Pulda kullanılan fotoğrafta bir kız çocuğu görülmektedir. Her ne kadar rahat olduğunu gösteren bir poz vermiş olsa da yüz ifadesinden ve kıyafetlerinden çalışma koşullarının uygun olmadığı anlaşılmaktadır. Fotoğrafta görülen kızın adı Addie Card LaVigne olup çoğunlukla ve yanlış bir şekilde Addie Laird isimlendirmesiyle bilinmektedir. Bu fotoğraf Lewis Hine'nin 1910'lu yıllarda çekmiş olduğu onlarca fotoğraftan sadece birini oluşturmaktadır (Winthrop, 2006). Lewis Hine 30 yaşına kadar Amerika'nın New York City şehrindeki, Fieldston Okulu'nda hazırlık sınıfı öğrencilerine dersler vererek hayatını idame ettirmiş daha sonra çocuk işçiliğini tamamen ortadan kaldırmak için çektiği fotoğrafları silah olarak kullanabileceğini görmüştür. Öğretmenlikten fotoğrafçılığa geçiş sürecini ise iki temele dayandırmıştır. Buna göre "Düzeltilmesi gereken şeyleri göstermek istedim. Takdir edilmesi gereken şeyleri göstermek istedim" (New England Historical Society, t.y.). biçiminde bir açıklamada bulunmuştur.

Amerika'daki eyaletlerde çocuk işçiler ile ilgili olarak farklı zaman dilimlerinde düzenlemeye gidilmiştir. Buna göre Vermont Eyaleti düzenlemeyi en son yapan eyalet olması sebebiyle bu konuyla ilgili olarak özel bir yere sahiptir (Bushnell, 2021). Lewis Hine, Vermont'ta geçirdiği süreler boyunca yaptığı çalışmalarda, yukarıdaki pulda da görülen ve ikon hâline dönüşen fotoğraf için yanında taşıdığı deftere bu fotoğrafla ilgili olarak "North Pownal Cotton Mill'deki kansız (anemik) küçük iplikçi" (Winthrop, 2006). biçiminde bir not almıştır. Ulusal Çocuk İşçiliği Komitesi, çocukların uzun saatler boyu kötü koşullar altında çalıştırıldığı konusuna titizlikle eğilmiş ve Hine'in fotoğrafları üzerinden Amerika'da yaşanan insanların bu konudaki farkındalığını arttırmaya çalışmıştır. Rahatsızlık

uyandıran bu fotoğraftan sonra eyaletin yasama meclisi harekete geçmiş ve yapılan yasal düzenlemelerle birlikte Vermont'taki çocukların çalışma şartları daha iyi hâle getirilmiştir. Bugün, 16 yaşın altındaki Vermont çocukları, okul kapalıyken haftada 40 saat, açıkken haftada 18 saate kadar çalışabilmektedir (Bushnell, 2021).

Şekil 11: Çocuk İşçiliğini Durdurun, Hindistan, 39x29 mm

Kaynak: <https://www.ebay.com/itm/334489121716>, Erişim tarihi: 16.01.2021

Şekil 11'de, Hindistan Haberleşme Bakanlığı'na bağlı Telekomünikasyon Dairesinin yan kuruluşu olan Hindistan Posta İdaresi tarafından 2006'da hatıra maksatlı bastırılan bir pula yer verilmiştir. Ofset litografiteknigiyle çok renkli olarak emisyonu çıkarılan pulun baskı sayısı 15.008.000 adet olarak belirlenmiştir ("Stamp of India-2006", 2021). Pulun üst sol tarafında hem İngilizce hem de Hintçe ülke adına, sağında pulun değer ibaresine, alt sol kısmında emisyon yılına, ortasında ise Çocuk İşçiliğini Durdurun anlamındaki yine Hintçe ve İngilizce ifadeler yer verilmiştir. 5 rupee değerinde olan bu pulda metinsel ibareler marjlarda verilerek görsel açıktan bırakılmıştır. Serideki diğer pullarda yüz ifadesi seçilirken bu pulda çocuğun yüz ifadesi seçilememektedir. Çocuğun kollarının arasından bakıldığında baş ve arka planda görülen samanlık bölgenin bilerek bulanıklaştırılmış gibi durduğu fark edilmektedir. Çocuğun yüzünün saklanmaya çalışılması amacıyla yapıldığı düşünülen bu müdahalenin yayınlanan haberlerde olduğu gibi çocuğu korumaya yönelik bir yaklaşım içerdiği düşüncesi oluşturmaktadır. Hindistan bu pul tasarımıyla birlikte dikkatleri çocukların üzerine çekmeye çalışarak kalmamış konuyla ilgili yasal düzenlemeler de yapmıştır. Buna göre 14 yaşını doldurmamış olan her çocuğun bazı işlerde çalışması ya da çalıştırılması yasaklanmıştır. Ayrıca bu yaş sınırı üzerindeki çocukların çalışabilecekleri az tehlikeli iş kollarında da düzenlemeler yapılmıştır. Ülkenin bu alandaki ilk eylemi ise 1933 Şubat'ında yürürlüğe giren Çocuklar Yasası (İş Taahhüdü) olmuştur. Bunu 1938'de Çocukların İstihdamı Yasası izlemiştir. Sonraki süreçte yasal korumayı kademeli olarak genişleten on iki ek yasa daha çıkarılmıştır ("India on Stop", 2006).

4. Tartışma ve Sonuç

Bu makalede çocuk istismarı temalı pul tasarımlarını değerlendirirken öncelikle uluslararası çerçevedeki çocuk haklarına odaklanılmıştır. Literatür taraması ve görsel araştırmalar sonucunda ulaşılan veriler, çocuk istismarı ve ihmal türleri konusundaki farkındalığı artırmak amacıyla dünya genelinde farklı ülkeler tarafından yayınlanan pul tasarımlarıyla birlikte desteklenerek sunulmuştur. Bu bağlamda özellikle Adli Tıp Profesörü Ambroise Tardieu'nun 1860'ta gerçekleştirdiği değerlendirmenin çocuk istismarı konusunda yapılan ilk bilimsel çalışma olarak kabul edildiği vurgulanmıştır. Buna göre tasarımlara ilişkin yapılan değerlendirmeler, tasarım fikrinin toplumsal sorunlara dikkat çekme ve duyarlılık oluşturma potansiyelini ortaya çıkarmıştır.

Özellikle Birleşmiş Milletler tarafından yayınlanan pullarda, çocuk haklarına verilen önem açıkça vurgulanmaktadır. Ayrıca, çocuk istismarıyla mücadelede sadece devletlerin değil, uluslararası organizasyonların da sorumluluk taşıdığına işaret eden bu pullar, küresel düzeyde çocuk istismarıyla mücadelede birlikte hareket edilmesi gerektiği çağrısında bulunmaktadır.

Pul tasarımlarının içerdiği sembol, renk ve kompozisyon gibi detaylar izleyiciye çocuk istismarı konusunda düşündürücü bir deneyim sunmaktadır. Şekil 1’de yer alan tasarımda, çocuğun fiziksel istismara maruz kalmasının travmatik etkileri açıkça görülürken Şekil 3’te, çocukların zorla silahlı asker olarak kullanıldığı görülmektedir. Tasarımda gerek çocuğun masumiyeti gerekse silahın büyüklüğü çocuğun yaşadığı dehşeti anlatmaya yeterlidir. Dolayısıyla bu koşullar altında yaşayan çocukların cinsel istismara uğrama riski de oldukça yüksektir. Ayrıca, fiziksel ihmal belirtileri arasında yer alan kirli ve uygun olmayan kıyafetlerin kullanımı Şekil 6’daki tasvirle birebir örtüşmektedir.

Sonuç olarak, çocuk istismarı ve ihmalinin sadece bireyleri değil, toplumun geleceğini de doğrudan etkileyen küresel bir sorun olduğu anlaşılmıştır. Buna göre görsel ve metinsel unsurlar çocuk istismarı ve ihmalinin vahametini yansıtarak topluma önemli mesajlar iletmekte ve toplumu bu konuda harekete geçmeye teşvik etmektedir. Bu bağlamda toplumun bu tür tasarımları anlaması çocukların sağlıklı, güvenli ve mutlu bir çocukluk geçirmelerine yardımcı olacaktır. Bu makalede incelenen pul tasarımları üzerine yapılan değerlendirmeler, toplumsal sorunlara duyarlılık kazandırma ve farkındalık oluşturmada hem tasarımın hem de filatelik ürünlerin önemini vurgulamakta ve etkili bir araç olarak kullanılmasını sağlamaktadır.

Yazar Katkı Oranı (Authorship Contributions): Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Kaynakça

- 32c Child Labor Reform Single. (1998, 3 Şubat). Erişim adresi: https://www.si.edu/object/32c-child-labor-reform-single%3Anpm_1998.2010.955
- Bezaz Güven, Y. (2006). *Haberleşme ve tarihçesi*. Ankara: Türkiye Haber-İş Sendikası Yayınları.
- Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu [UNICEF]. (2004). *Çocuk haklarına dair sözleşme*. Erişim adresi: https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/UNICEF_CocukHaklarınaDairSozlesme.pdf
- Birleşmiş Milletler [UN]. (t.y.) *SRSO Santos Pais welcomes launch of UN stamps on ending violence against children*. [Basın bülteni]. Erişim adresi: <https://violenceagainstchildren.un.org/fr/node/323>
- Bushnell, M. (2021, Eylül 5). *Then again: Child labor was a fact of Vermont life in the 1800s*. *Vtdigger*. Erişim adresi: <https://vtdigger.org/2021/09/05/then-again-child-labor-was-a-fact-of-vermont-life-in-the-1800s/>
- Child Welfare Information Gateway. (2019). *What is child abuse and neglect? Recognizing the signs and symptoms*. Washington, DC: U.S. Department of Health and Human Services, Children’s Bureau.
- Children’s Day: UNICEF announces winners of Child Rights stamps competition. (2019, Kasım 14). *News Vibes of India*. Erişim adresi: <https://newsvibesofindia.com/childrens-day-unicef-announces-winners-of-child-rights-stamps-competition/>
- Demirbağ, F. (2019). *One minute*. İstanbul: Akis Kitap.
- Divisione Filatelica Numismatica San Marino. (t.y.) *Fight against gender-based violence*. Erişim adresi: <https://www.ufn.sm/en/cod-601-2014.html>
- Dokgöz, H. ve Saka, N. E. (2017). Çocuk istismarı ve ihmaline Adli Tıp yaklaşımı. *İzmir Barosu*, 28(23 Nisan Özel Sayı), 11-29.
- Dünya Sağlık Örgütü [WHO]. (1999). *Report of the Consultation on Child Abuse Prevention* (Rapor tarihi 29-31 March 1999). Geneva, Switzerland. Erişim adresi: <https://iris.who.int/handle/10665/65900>

- Dünya Sağlık Örgütü [WHO]. (2006). *Çocuklara kötü muamelenin önlenmesi: bu konuda harekete geçilmesine ve kanıt toplanmasına yönelik bir kılavuz*. Erişim adresi: https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/43499/9241594365_tur.pdf?isAllowe- &sequence=21
- Dünya Sağlık Örgütü [WHO]. (2020). *Global status report on preventing violence against children 2020*. Erişim adresi: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240004191>
- Gasimova, S., ve Ahmadov, R. (2013). Azerbaijan's first postage stamps. *IRS Cultural Heritage*, 8-11.
- Hotchner. J. M. (2020). *Changeover from intaglio to photogravure at the BEP*. Erişim adresi: <https://www.linns.com/news/us-stamps-postal-history/changeover-from-intaglio-to-photogravure-at-the-bep>
- India on Stop Child Labour. (2006). Erişim adresi: <https://istampgallery.com/stop-child-labour/>
- İnsan Hakları Derneği [İHD]. (2008). *Bir hak ihlali: Çocuk ihmali ve istismarı*. Erişim adresi: https://ihd.org.tr/images/pdf/cocuk_ihmali_ve_istismari_brosuru.pdf
- Kabutar Pigeon (t.y.). Erişim adresi: <https://theazb.com/wp-content/uploads/2019/04/Kabutar-Teriff.pdf>
- Karaca, Y. (t.y.). *Duygusal ihmal*. Bülten 5. İstanbul: Puam Aile Çalışmaları Birimi. Erişim adresi: <https://cdn.bau.edu.tr/content/styf4adu7jpp2-B%C3%9CLTEN%205.pdf>
- Kempe, C. H., Silverman, N. F., Steele, B. F., Droegemueller, W. ve Silver, H. K. (1985). The battered-child syndrome. *Child Abuse & Neglect*, 9(2), 143-154. doi: 10.1016/0145-2134(85)90005-5
- Kılıç, E. Z. (2021, Mart-Nisan). Çocuk cinsel istismarı insanlığın utancı. *Psikeart*, 74, 52-55.
- Koç, M. (2007). Şiddetin ortaya çıkardığı psikolojik travmayla baş etmede sporun işlevselliği. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(18), 167-179.
- Kuruca, F., Özer, M., Kaplan, Ö. ve Tüysüz, Ö. N. (Yay. Haz.). (2019). *Çocuk istismarı* (Rapor tarihi 25 Aralık 2019). Çocuk İstismarı Araştırma Raporu. Erişim adresi: https://www.academia.edu/42671150/%C3%87ocuk_%C4%B0stismar%C4%B1_Ara%C5%9Ft%C4%B1rma_Raporu
- Macleod, D. (2009) Save the children makes injustice thing of the past. Erişim adresi: <https://theinspirationroom.com/daily/2009/save-the-children-makes-injustice-thing-of-the-past/>
- McCarty, D. (2015). Fairy tale wolf used to illustrate a serious subject on new U.N. stamps Erişim adresi: <https://www.linns.com/news/us-stamps-postal-history/fairy-tale-wolf-used-to-illustrate-a-serious-subject-on-new-u-n-.html>
- MySchool child abuse. (2022, 14 Ekim). Erişim adresi: <https://www.adsoftheworld.com/campaigns/child-abuse>
- New England Historical Society. (t.y.). Child labor exposed: the legacy of photographer lewis hine. Erişim adresi: <https://www.newenglandhistoricalsociety.com/child-labor-exposed-legacy-photographer-lewis-hine/>
- Polat, O. (2017). Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 15-34.

- Queensland Government. (2018, Mart 20). Types of child abuse. Erişim adresi: <https://www.qld.gov.au/community/getting-support-health-social-issue/support-victims-abuse/child-abuse/what-is-child-abuse/child-abuse-types>
- Smith, A. (2022, Ağustos 18) Making a mark: artist paints mural for child abuse awareness. 13 News Now. Erişim adresi: <https://www.13newsnow.com/article/news/local/mycity/norfolk/making-a-mark-artist-paints-mural-child-abuse-awareness/291-83e9c8d1-d2b2-42d5-a358-994b7e378a8f>
- Spreading awareness through a stamp. (2016, 20 Aralık). Erişim adresi: <https://www.mintageworld.com/media/detail/2675-spreading-awareness-through-a-stamp/>
- Stamp of India-2006-Colnect 159010-Stop Child Labour. (2021). Erişim adresi: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stamp_of_India_-_2006_-_Colnect_159010_-_Stop_Child_Labour.jpeg
- Swiss stamps pro juventute issues of 1927- 1932. (2022, 14 Ekim). Erişim adresi: https://www.stamp-collecting-world.com/swissstamps_1927WI.html
- Swiss stamps what does Helvetia mean. (2022, 14 Ekim). Erişim adresi: https://www.stamp-collecting-world.com/swissstamps_helvetia.html
- Tierney, J. T. (1993). A final word on postage stamps. Erişim adresi: <https://tobaccocontrol.bmj.com/content/tobaccocontrol/2/2/97.full.pdf>
- Uhrbook. (t.y.) Rare 1971 prevent drug abuse 8c commemorative postage stamp postal card poster. Erişim adresi: <https://www.ebay.com/itm/224738931379>
- UN Official Twitter Account. (2015). *New UN stamps issued to help raise awareness of violence against children*. Erişim adresi: <https://twitter.com/un/status/639967438512091136?lang=el>
- UNICEF India (2019) *Thank you to the 14,578 children from across India who participated in the contest*. Erişim adresi: <https://twitter.com/UNICEFIndia/status/1194878525620117504>
- U.S. #1438 8¢ Prevent Drug Abuse. (2022, 14 Ekim). Erişim adresi: <https://www.mysticstamp.com/Products/United-States/1438/USA/>
- U.S. #1549-1974 10c Retarded Children Can Be Helped. (2022, 14 Ekim). Erişim adresi: <https://www.mysticstamp.com/Products/United-States/1549/USA/>
- U.S. #3183o-1998 32c Child Labor Reform Celebrate the Century “1910s. (2022, 14 Ekim). Erişim adresi: <https://www.mysticstamp.com/Products/United-States/3183o/USA/>
- US Dept of Health and Human Services. (1992). Child abuse and neglect: A shared community concern. Erişim adresi: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/136487NCJRS.pdf>
- Wer wir sind. (2022, 14 Ekim). Erişim adresi: <https://www.projuventute.ch/de/stiftung/wer-wir-sind>
- Winthrop, E. (2006). Through the Mill. Erişim adresi: <https://www.smithsonianmag.com/history/through-the-mill-129241573/>
- Yardley, C. B. (2015). *The representation of science and scientists on postage stamps*. Canberra: ANU Press.